

Back-up ordning

En back-up ordning er en organisering av krefter og ressurser som kan bistå og ta avtatte grep når kriser og vanskelige situasjoner oppstår i skoletiden, og den ansvarlige voksne kommer til kort. Ordningen skal være forutsigbar for alle og kan være virksom raskt når behov oppstår. For en normalt utrustet skole trenger ikke en back-up ordning å koste noe ekstra. Men den vil kreve prioritert bruk av ressurser skolen allerede har.

Et nødvendig verktøy

Krenkende elevatferd og et dårlig læringsmiljø har to ting til felles.

Elever har hatt et for stort handlingsrom til å kunne krenke og ødelegge, og voksne i skolen har ikke vært gode nok i sin ledelse eller med å være i forkant for å avdekke og stoppe negative forhold mens de ennå var små. Skal skolen lykkes i dette arbeidet må den ha håndfaste verktøy som kan være synlige for både elever og ansatte. En back-up ordning er et slikt verktøy.

Mange forhold gjør back-up ordninger til nødvendige verktøy i skolen.

- Ingen voksen skal stå alene i en vedvarende uhåndterlig eller negativ situasjon
- Klasser er forskjellige og læreres byrde kan være svært ulik.
- Lærere er ulike og makter ulikt.
- Det er nødvendig å snevre inn handlingsrommet til elever som krenker eller ødelegger for andre.
- Skolen trenger fellesverktøy for tidlig-intervensjon slik at negative og ødeleggende forhold blir stoppet tidlig.
- En fast ordning gir forutsigbarhet og trygghet for ansatte.
- Skoleleder er ingen egnet back-up. Det er dårlig bruk av ledelsesressurs å bruke skoleledere til å fange opp elever.

En ledelsesorganisert back-up ordning

En fungerende back-up ordning er absolutt nødvendig dersom skolen ønsker å ha et fast grep på ødeleggende og krenkende atferd som skjer i skoletiden. Skolen må slå fast gang på gang overfor elever og foreldre at:

- "på denne skolen har ingen, uansett grunn, rett til å ødelegge for, true, krenke eller på annen måte gjøre hverdagen utrygg og læringsmiljøet dårlig for medelever eller voksne."
- "denne skolen har ordninger for å fange opp elever som krenker og ødelegger i undervisning og i friminutt. Hvis noen her gjør sånn og slik så vil skolen gjøre slik og sånn."

Back-up ordninger kan fungere på ulike vis.

- For noen få elever kan det være snakk om å skreddersy timeplan og skoledagen, både som tilrettelegging for at eleven ikke skal komme i trøbbel, og som et nødvendig tiltak for at alle andre skal ha en god hverdag i skolen.
- Det kan være å ta elever ut av timer. For noen elever kan det være snakk om å gjøre seg fortjent til å komme inn igjen.
- Det kan være å få følge av en voksen ut fra time og inn fra friminutt.
- Det kan være følge i friminutt av en voksen eller at man får friminutt på andre tider.
- Det kan være at eleven må være igjen etter skoletid slik at alle andre elever har mulighet til å komme seg trygt hjem.

For å få til dette kreves tilgjengelige mannskaper som er klare til å ta grep, både i øyeblikket og som del av planlagt oppfølging. All iverksetting av back-up tiltak skal informeres om og skje i forståelse med hjemmene.

Back-up ordningen bør initieres og ledes av skoleleder, som har det overordnede ansvaret for at ansatte skal få gjort en god nok jobb med elevene. Skoleleder skal informeres ved bruk og har ansvar for oppfølging og for å ha god innsikt i behov og uakseptable forhold på egen skole.

Back-up ordning er forebyggende

En skole med en velfungerende back-up ordning vil kunne oppleve mindre trøbbel med utfordrende elever som går på tvers i undervisningen, eller som krenker, truer, ødelegger for eller mobber andre.

- Negative forhold får ikke lov til å utvikle seg. Skolen vil i større grad klare å stoppe elever som utfordrer og krenker, tidlig, før disse går inn i vedvarende negative roller.
- Skolen blir forutsigbar og trygg for elever som vet at handlingsrommet for å gjøre uakseptable handlinger er lite.
- En back-up ordning kan fange opp lærere som kommer til kort.
- Lærerne vil oppleve seg som del av et system, heller enn at de står alene. Utfordrende elever og negative situasjoner vil slite mindre på de voksne slik at de kan beholde overskuddet og engasjementet som kreves for å gi elever god nok oppfølging og undervisning.
- Elever vil oppleve bedre timer og en tryggere skole.

Elever som erfarer at skolen både vil og kan ta nødvendige grep i vanskelige situasjoner, og som har erfart at skolen virkelig handler når det gjelder, har et mye mindre handlingsrom for å fortsette med ødeleggende atferd. Og motsatt: Skoler som ikke viser handlekraft og forutsigbarhet, men fortsetter etter ad-hoc prinsippet, og "la oss finne løsninger når problemer oppstår og kanskje har vart en stund", kan ikke forvente at ødeleggende atferd skal ta slutt.

Back-up ordningen er imidlertid bare ett av flere verktøy som lærere bør ha for hånden i arbeidet med uakseptabel og krenkende atferd. Et annet hovedverktøy bør alltid være **elevsamtalen**, som kan brukes til relasjonsbygging, aktiv kartlegging, normdanning, tilrettelegging og korrigerende. Serier av korte samtaler med alle elever virker forebyggende og gjør at læreren kommer i posisjon for å få til nødvendig endring. God bruk av elevsamtaler kan overflødiggjøre behovet for en back-up ordning.

Dersom det er behov for langsiktig oppfølging

En back-up ordning er ikke ment som fast styrking. Dersom det er gjentatte og hyppige behov for back-up ordning for en klasse eller for en lærer, må skoleledelsen vurdere en fast organisering og styrking.

Noen elever har større behov for oppfølging og tilsyn enn enkeltlæreren klarer å få til alene. For noen elever kan det være nødvendig å ha en fast oppfølging av en fast assistent som kan ta grep før negativitet og utagerende atferd blir for stor. Assistenten kan veilede, følge opp, ha tilsyn med og legge til rette, slik at trøbbel og uakseptabel atferd i mindre grad får oppstå.

Les mer om **Voksnes forskjellighet**.

Les mer om **Medarbeidersamtalen**.

Artikler på medlemssider:

- Når elevens atferd er et rop om hjelp
- Back-up ordning: "Vi har desverre ikke ressursene som kreves."
- Back-up ordning: Har skolen råd til å la være?
- Back-up ordning: Når problemene vedvarer
- Back-up ordning: Organisering
- Back-up ordning: Samarbeid med hjemmene
- Back-up ordning: Kan den bli en sovepute for lærere?